

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET
❧ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❧

ÅRGÅNG 4
HÄFTE II
1917

DAMER!

Nu inkommet **nyheter** i skotska, randiga och enfärgade

Blustyger

i alla prislägen fr. .... 0.65 pr mtr
Ett parti

Vita Woile

till blusar och klädningar.

Kjolyger,

60 cm. br., i grått och blått från 1.45 pr mtr.

Cheviot. Sammet. Stuvar.

Trädgardiner	fr. kr. 0.35
Strandkoftor	5.80
Underkjolar, satin	3.55
Reformliv	1.65
Snörliv	1.90
Korsettskyddare, ...	0.95
Tröjor, Lahmans	0.90
Kalsonger, trikå	1.75
Linnen	1.25
Strumpor och Vantar. Sybehör m. m	

SVENSKA VARUHUSET

tr., 4 Droaringgata n 54, 1 t.
37 Stora Nygatan 37

Advokaten EVA ANDÉN

JURIS KANDIDAT

KVINNLIGA JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14^A vid Brunkebergstorg
RIKS 75 76 ALLM. TEL. 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättssaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

Ledig annonsplats!

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilafdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetsstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Ledig annonsplats!

Telefon
539
Malmö

Perslow's

SIDEN &
MANFAKTUR-
AFFÄR

alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG IV

1 JUNI 1917

HÄFTE 11

Selma Lagerlöfs ord till rösträttsmötet i Stockholm den 13 maj 1917.

Det har länge gjorts gällande av motståndarna till kvinnornas rösträttskrav, och det har utgjort en källa till bekymmer även för de mest övertygade kvinnliga rösträttsvänner, att fordran på rösträtt inte framfördes av hela den kvinnliga befolkningen i Sverge, ja, att det här ännu torde finnas många kvinnor, som inte alls känna någon längtan efter denna förmån. Och det råder inte heller något tvivel om att det är gott för en god sak att stödjas av en mängd anhängare. Vi veta ju alla hur mycket detta skulle ha underlättat vårt arbete. Upprepade gånger ha vi såväl från regeringen som från riksdagens partiledare blivit tillfrågade hur många medlemmar vi räkna i våra föreningar och vi ha själva genom massinsamling av undertecknare sökt ge vår rösträttspetition den största vikt och betydelse.

Allra helst skulle vi således ha velat att alla svenska kvinnor — och varför inte alla svenska män? — hade stått eniga bakom vår fordran, men för envar, som vill ägna den allra yti-

gaste eftertanke åt de mänskliga framstegens historia, torde det snart visa sig, att detta är fåfänga och onödiga önsknings. Det är helt enkelt inte på det sättet, som det mänskliga framåtskridandet försiggår. I stället torde sakerna regelbundet ha det förloppet, att den reformsträvan, som först framföres av en ensam man eller kvinna, i sinom tid omhändertages av ett parti och därefter, oaktat den visst inte ännu vunnit allmän tillslutning, med hjälp av landets styrelse upphöjes till lag. Det är först sedan reformen har hunnit så långt och år efter år har fått arbeta sig in i vanor och föreställnings-sätt, som man kan våga hoppas på att den skall kunna tillvinna sig allas gillande.

Det är på samma sätt som vi i dessa dagar se nykterhetsvännerna arbeta på att få sina åsikter upphöjda till lagbud, gällande för hela landet, fastän de mer än väl veta, att de ha flertalet av dess invånare till motståndare. Det är på detta sätt som i förra tider de stora religionsförändringarna försiggingo. Inte ett ögonblick lär Gustaf Vasa ha funnit

nödigt att på övertygelsens väg göra alla sina undersåtar till sannskyldiga protestanter, innan han här införde protestantisk kyrkoförfattning. Man kan också lätt föreställa sig; hur avskaffandet av allmänt förekommande missbruk, såsom trældom och blodshämnd, måste ha försiggått. Det har varit ett fåtal människor som, rörda av kristendomens kärlekslära, ha rest sig mot det fäderneärvda eländet. De ha framtingat det av lag befästa förbudet, och därpå ha de gamla osederna blivit alltmer ovanliga, ja, så glömda, att man inte mer kan tänka sig att de i detta land ha varit rådande.

Då vi nu hoppas att den kvinnliga rösträtten skall komma att genomföras på ett liknande sätt, så vilja vi genast erkänna, att detta inte är något idealiskt tillvägagående. Hur många förhoppningar korsades inte då kristendom genom ett kungligt eller kejsarligt påbud infördes i ett land! Ivrrare och drömmare lära ha väntat sig ett himmelrike på jorden. Verkligheten visade, att eftersom en så ofantligt stor massa av liknöjda och missnöjda bekännare hade tillförts den nya religionen, förblev världen just sådan den var, och de goda verkningarna framträdde först långsamt efter generationers tåliga målmedvetna arbete.

Och vi veta, att förhållandet skall bli detsamma vid vår reform. Den dag då kvinnorna erhålla full medborgarrätt skall inte utmärkas av några omstörtningar. Världen skall förbli sig lik, inte bara i tio, utan kanske i hundraden av år. Om vi, i det ögonblick vi vinna vår seger, hade hela nationens kvinnor

bakom oss, vore det ju en annan sak. Om alla vore tränade till att se bristerna i samfundslivet, ivriga på att avhjälpa dem, det vore en annan sak. Om alla vore färdiga att offra tid och arbete för det allmänna, det vore en annan sak. Som det nu är måste man avhålla sig från alla stora förhoppningar. Reformen är för stor, för oerhört betydande för att genast framträda till hela sin vidd. Men jätten är inblandad i brygden och den skall sätta hela massan i rörelse, bara den får tid på sig, men till dess fordras det tålmod. Det kan till och med hända, att vi skola komma att sakna dessa dagar, då vi voro få, men alla fulla av nit, av självpuppoffring, av tro.

Men till trots för att vi veta allt detta, stå vi nu här för att begära de svenska maktinnehavarnas hjälp för att förvandla de svenska rösträttskvinnornas önskemål till allmänt erkänd och efterlevd förordning, till ett led i rikets grundvalar. Och detta därför att vi veta att sådan är vägen. Allt det andra skall komma sedan, inte hastigt, men säkert, inte av sig självt, men genom vaksamt, målmedvetet arbete. Utan lagens hjälp kommer det däremot aldrig.

Varför vi begära vår rösträtt, det är ju närmast därför att vi tro att vår hjälp behövs vid genomförandet av statens stora uppgifter. Vår husmoderliga erfarenhet, vår moderliga instinkt, vi tro att dessa ha saknats alltför länge i statsarbetet. Men nu i detta ögonblick begära vi rösträtt kanske mest för de unga kvinnornas skull. Det är många skrankor som fallit i våra dagar, många förhållanden ha ändrats, och de njuta

en frihet som aldrig förr. Må denna frihet bli belagd med ansvar! Må dessa unga veta, att Sverge räknar med dem! Fabriksarbeterskor som studentskor, familjemedlemmar som ensamma må veta att landet behöver deras omdöme, deras modiga, öppna, fria tankar. Bredvid sig själva och sina små intressen må de se skuggan av något strängt och fordrande, se skuggan av ett fosterland, som aldrig lämnar dem ur sikte, som mäter och dömer över dem och deras gärningar!

Och så ännu ett ord! Huru små rösträttskvinnornas förhoppningar må vara, är det dock så, att våra hjärtan skälva av längtan efter att få pröva våra krafter, se vad vi kunna duga till.

Må man inte längre låta oss vänta! Vi äro arbetare som i årtal ha hållit på att samla materiel till ett bygge. Vi ha grund, vi ha ritningar, vi ha sten, vi ha bruk, men vi ha inte ännu hunnit utverka oss tillåtelsen att börja verket. Må den komma! Må grundstenen bli lagd! Må murarna få resa sig! Var-

för skall så mycken kraft förspillas i väntan? Varför så mycken iver svalna i överksamhet?

Må man låta oss komma till verket! Vi äro säningsmän som stå vid kanten av åkern med våra påsar fulla och våra händer öppna för att strö sädeskornet ut över åkern. Det har varit lång, kall vinter, hård nordan, frost och försenad vår. Låt oss slippa in på åkern för att gräva och så! Låt inte så mycken god vilja stängas ute från det stora arbetet! Låt inte så många nya uppslag och tankar driva bort med vinden!

Vi äro tiggerskor. Vi lida av hård tid, vi tyngas av förtvivlan, vi ha sedan år tillbaka endast hört om olyckor, vi äro nästan färdiga att digna av trötthet. Låt komma en smula glädje till oss! Låt oss möta än en gång medkänslan och barmhärtigheten. Hur härligt måtte det inte kännas att i tider utan hopp vara den som skingrar mörkret och låter en aning av ny, oväntad lycka stråla ner över mänskligheten!

Kvinnlig Högre Yrkesskola.

Fredrika-Bremer-Förbundet kommer att till hösten upprätta en Kvinnlig Högre Yrkesskola i beklädnadsbranschen för utbildning av arbetsledare och yrkeslärarinnor. Inom detta yrke erbjudes en god ekonomisk ställning åt den kvalificerade arbetaren och åt den, som kunnat arbeta sig fram till en ledareplats, en särdeles förmånlig

sådan. Genom väl ordnad yrkesutbildning vill Fr.-Br.-F. nu bereda tillfälle för kvinnlig ungdom med högre allmänbildning och utpräglade anlag för yrket att förvärva sig de kvalifikationer, som krävas av en arbetsledare eller en yrkeslärarinna. För båda dessa kategorier är en grundlig träning i praktiskt yrkesarbete lika nödvändig som den

mera teoretiska utbildningen i mönsterkonstruktion, yrkesekonomi m. m. För inträde vid Högre Yrkesskolan har därför såsom fordran uppställts, att sökande genomgått tvåårig yrkesskola eller likvärdig utbildning samt dessutom arbetat minst 3 år å ateljé.

För den, som äger håg och fallenhet för beklädnadsyrket samt dessutom arbetslust och arbetsförmåga, skulle sålunda öppnas ett arbetsfält, där hon kan arbeta sig fram till en socialt god och i ekonomiskt avseende tryggad ställning. Hennes utbildning skulle kunna gestalta sig på följande sätt:

Efter genomgången skolkurs genomgår hon yrkesskolan, där undervisningen är fördelad på tre olika linjer: klänningsömnad, kappsömnad och lannesömnad. Härigenom möjliggöres att eleven redan från början kan inrikta sig på den gren av yrket, för vilken hon har särskild fallenhet. Hon bör dels genom sömnadsarbete i hemmet, dels genom handarbete i skolan ha fått klart för sig, om hon har lust för yrket och i så fall för vilken gren. Handarbetet är en god grund för det blivande yrkesarbetet, men det är av vikt att ej förblanda dessa båda. Handarbetet ordnas efter pedagogikens fordringar, då vid yrkesundervisningen åter kravet på en fullt rationell yrkesutövning är det, som kommer i första rummet.

Efter genomgången tvåårig yrkesskola går hon så att börja lönearbete i branschen. Syftar hon till Högre Yrkesskolan, så är det en fördel för henne att därvid ej alltför mycket specialisera sig. Å de flesta ateljéer är en ganska långt driven specialisering det vanliga;

så måste å ateljén för klänningsömnad specialisering ske ej blott å kjolar eller liv utan även ofta å delar av dessa plagg. För den blivande arbetsledaren eller yrkeslärarinnan är det viktigt att kunna behärska hela dräkten, och för att tillgodose en dylik allsidig utbildning har här i Stockholm redan inrättats en ateljé benämnd "Stoff och Stil", vid vilken enligt stadgarna utbildningssynpunkten aldrig får släppas ur sikte.

Efter minst tre års ateljéarbete, som naturligtvis är avlönat i proportion till vars och ens prestation, kan vederbörande söka inträde vid Högre Yrkesskolan, därifrån avgångsbetyg erhålles först efter minst 1 års studier och efter fyllda 21 år. Utbildningstiden skulle alltså bli minst 6-årig, men, som synes, äro därav tre år anslagna till avlönat arbete.

Av flera av vårt lands främsta arbetsgivare i beklädnadsbranschen har uttalats den meningen att för att fylla det behov, som inom syateljéer och fabriker förefinnes av arbetsledare av högre och lägre rang, en väl ordnad yrkesundervisning är i hög grad påkallad.

Vid Högre Yrkesskolan skall tillämpas följande plan:

Sömnad med mönsterkonstruktion: Dräktmodellering (uppsättning och utarbetning av dräkter), tygberäkning. Sömnad av modeller för olika detaljarbeten och garneringar. Sömnad av förut komponerade och utarbetade modelldräkter av olika slag. Konstruktion av mönster.

Kostymhistoria och fackteckning: Besök å museer för studier och skissering av dräkter. Kompositionsövningar av olika slags dräkter och garneringar. Uppgifter för framarbetande av individuell smak.

Föreläsningar (2 t.): Klädedräktens utveckling från äldsta till närvarande tid. Kritik av nya moder samt dessas anpassning efter våra förhållanden.

Materiallära: Laborationer: undersökning av textilämnen samt dessas renovering och rengöring.

Föreläsningar (1 t.): Textilämnen med hänsyn till ursprung, beredning, kvalitet, pris, förfalskning, renovering, rengöring m. m.

Verktyglära: Laborationer: olika slags symaskiner, deras byggnad, justering och enklare reparationer.

Fysik och kemi: Laborationer: fysiska och kemiska, som äro av betydelse för studierna i material- och verktyglära samt i hygien.

Föreläsningar (1 t.): motsvarande kapitel av fysiken och kemien.

Ekonomilära: Bokföring av olika slag. Matematiska uppgifter, som hava sakligt värde, särskilt sådana, som tillhöra vad man kallar affärsräkning. Användning av räntetabeller och dylikt. Arbete å kontoret: varuutlämning; distribution; kalkylation; utskrivning av räkningar, avlöningslistor, kontrakt m. m.; räkenskapernas skötsel för anstaltens olika avdelningar; intressekontor.

Föreläsningar (1 t.): den svenska sömnadsindustriens förhållande till hemmarknad, utländsk konkurrens, utländsk avsättning och tullskydd. Produktion; prisbildning; arbetsintensitet; fri konkurrens och monopol. Penningväsen; besparing; försäkring.

Hygien (1 t.): Föreläsningar: personlig hygien (särskilt hygienska och praktiska krav på klädedräkten); yrkeshygien; bostadshygien. Delar av hälsovårdsstadgan och yrkesfarelagen.

Pedagogik och metodik: 1) För arbetsledarekandidaterna hospitering och övningar att leda arbetet i de olika ateljéerna (för dam- och barnkläder, för kappor, linnesöm och för konfektionsarbete) och å kontoret. 2) För lärarekandidaterna hospitering, övningslektioner i praktiska och teoretiska ämnen i normalyrkesskolan samt arbete å kontoret.

3) Föreläsningar (2 t.): psykologiens grunddrag. Det viktigaste av den allmänna undervisningsläran. Arbets- och särskilt yrkesundervisningens historia och metodik; yrkesval och yrkesutbildning.

Samhällslära (1 t.): det viktigaste av Sverges stats- och kommunalförfattning. Yrkets historia: hemslöjd, hantverk, hemindustri, fabriksindustri m. m. Lagstiftning, som berör yrkesutövaren: näringslagstiftning, arbetarskyddslagstiftning m. m.

För de å arbetsplanen upptagna olika praktiska uppgifterna beräknas en tid av sammanlagt 30 timmar pr vecka.

Med Högre Yrkesskolan äro som ovan nämndes förbundna en yrkesskola och en ateljé. Å dessa mottagas personer, som vilja erhålla en grundläggande, respektive fortsatt utbildning i yrket, varförutom de, som vilja söka sig in i Högre yrkesskolan men ej besitta alla därför erforderliga förkunskaper, där beredas tillfälle att komplettera dessa.

På Yrkesskolans arbetsplan äro upptagna samma ämnen som i Högre Yrkesskolan med undantag av fysik och kemi, som där gå in under materiallära, verktyglära och hygien, samt av pedagogik och metodik. Till sömnad med mönsterkonstruktion äro i Yrkesskolan anslagna 30 timmar pr vecka.

Ansökningar såväl till Högre Yrkesskolan som till Yrkesskolan och Ateljén kunna insändas till Fredrika-Bremer-Förbundet, Stockholm, där även närmare upplysningar lämnas.

MARIA ASPMAN.

Rösträttsmötet i Stockholm den 13 maj.

Känslan av att vår rösträttsfrågas läge inom riksdagen var sådant, att det rent av nödvändiggjorde ett understrykande av kravet från kvinnornas egen sida, hade föranlett L. K. P. R:s verkställande utskott att taga initiativ till anordnande av ett stort offentligt möte i Stockholm. Med ännu fjorton andra kvinnoföreningars styrelser som undertecknare — Fredrika-Bremer-Förbundet, Vita Bandet, Akad. Bildade kvinnors Förening, Sverges Folkskol-läraryrkesförbund, Föreningen Frisinnade Kvinnor, Södra K. F. U. K., Föreningen G. C. I., Soc.-Dem. Kvinnors Samorganisation, Soc.-Dem. Kvinnornas Centralstyrelse, Stockholms Allmänna Kvinnoklubb, Stockholms Södra Soc.-Dem. Kvinnoklubb, Kvinnliga Kontorist- och Expeditföreningen, Kvinnliga Tandläkareklubben, Kvinnliga Teleföretagsmannaföreningen — utfärdades också med anledning av riksdagens förestående behandling av frågan om kvinnornas politiska medborgarrätt av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt och Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm inbjudan till ett offentligt möte i Auditorium söndagen den 13 maj kl. 7,30 e. m.

Kvinnorna — och även män — hade hörsammat kallelsen. Den stora lokalen var fylld till sista plats, och många voro de, som finga vända vid ingången, redan på lördagen voro alla biljetter slutsålda. På de främsta reserverade bänkarna sågos ett 50-tal riksdagsmän, regeringen lär varit representerad av fyra med-

lemmar, justitie-, finans-, civil- och sjöministrarna, och den rymliga estraden upptogs av ledamöter av de inbjudande sexton föreningarnas styrelser samt andra representativa kvinnor.

Den från början starkt bärande stämningen gick över i en verkligt högtidligt gripande när femton föreningsstandar — rösträtts-, Vita-Bandsföreningars och de socialdemokratiska kvinnoklubbarnas — med Landsföreningens vita i gult stickade sidenduk i täten buros fram på estraden av unga fanbärerskor i den vita mössan. Spontant reste sig flertalet av de många närvarande, och man såg mer än ett fuktigt öga.

Det var ord av fullödigt vikt som buros fram av fru AnnMargret Holmgren, sedan Landsföreningens ordförande, fröken Signe Bergman, förklarar mötet öppnat. Selma Lagerlöf hade ännu en gång, ehuru hon var förhindrad att personligen närvara vid detta i vår rösträttsrörelsens historia särskilda tillfälle, velat tala ut sin mening om det rättfärdiga i kvinnornas rösträttskrav och vikten av att det nu beviljades. Det av fru Holmgren med innerlighetens styrka framförda uttalandet mottogs med intensiva bifallsyttringar. (Det återges i sin helhet på annat ställe i detta Herthahäfte.)

Som exponent av de inom den kvinnliga rösträttsrörelsen sedan dess början enade olika politiska riktningarna hade mötet ordnats med talare ur de inom föreningen representerade skilda politiska partierna. Det var högerns representant, grevinnan Louise Stenbock, som

talade först, framhållande de speciella svårigheter som mött högerns kvinnor i rösträttsarbetet genom att deras eget parti ställt sig avvisande och fientligt mot deras begäran. Själv ett exempel på att icke dess mindre det funnits högerkvinnor som oförtröttat hållit fast vid och arbetat för vad de i denna sak funnit vara det riktiga och nödvändiga framhävde grevinnan Stenbock med rätta, att om än somliga av högerns kvinnor dragit sig tillbaka andra stått modigt kvar i kampen. Hon menade även att det arbete högerns kvinnor sedan år tillbaka nedlagt vid valen till sitt partis fromma måste gjort dem så förtroliga med valrörelsen, att de ej gärna kunna ställa sig främmande för tanken att själva inträda som direkt deltagande i densamma. Längre hade männen i onda tider vädjat till kvinnornas offervillighet och förståelse för för landets svårigheter, och detta hade icke skett förgäves, nu vädjade kvinnorna till männens förståelse. Själv hade kvinnorna mod, inte blott till att offra sig, utan att också leva för ett fritt land.

Med några ord berördes möjligheten av en preliminär lösning av den kvinnliga rösträttsfrågan med partiellt beviljade rättigheter, tydligen den tankegång, som varit bestämmande vid bildandet av Moderata kvinnors rösträttsförening.

För de stora socialdemokratiska kvinnoorganisationerna talade fru Agda Östlund med vikten lagd på hur hårt dyrtiden farit fram särskilt med arbetareklassen och huru på den grund mängder av arbetareklassens kvinnor skulle, om de nu erhöle rösträtt på samma vill-

kor som de för männen gällande, falla på samma streck, som nu utestänger så många av arbetareklassens män. Med någon entusiasm kunde arbeterskorna ej se fram mot en sådan frågans lösning. Men de kunde hoppas på något acceptablare och bättre, och med citerande av AnnMargret Holmgrens svar i en *euquête* om kvinnornas insats som politiska medborgare frågade talarinnan, om man ej kunde tro att riksdagen skulle ta emot det modershjärtats insats, som kvinnorna hade att komma med, — det som kvinnorna mena att världen för närvarande bäst av allt behöver.

Utgående från religiöst tänkande kvinnors ståndpunkt, för vilka framför allt rättfärdighetsprincipen måste vara den bestämmande, talade fru Agnes Ingelman om de kristnas plikt att taga sin del av arbetet för en så vitt möjligt är rättfärdig samfundsordning, något som de religiösa kvinnorna också allt mer och mer vakna upp för. Men för detta måste de först verka för att erhålla de rättigheter, som ge dem inflytande på samfundsutvecklingen. Som det nu är gå sociala och lagstiftningsreformer sin gång utan att kvinnorna, med sina särskilda synpunkter, ha något att därvid bestämma. Nödigt är att kvinnorna få komma med, i osjälviskt intresse för att rättvisa krav bli tillgodosedda.

Fru Anna Wicksell, aftonens sista talare, började med att uttrycka den förhoppningen att det vore sista gången kvinnor här ur olika partier behöfve samlas för att tala om rösträtt. Den demokratiens våg, som går fram genom Europa, skulle väl även hos oss medföra de demokratiska reformer, som

bl. a. innesluta politisk rösträtt för kvinnor. Regeringen, som framlagt förslag om allmän civil värnplikt, kunde väl dessutom näppeligen mena, att de samhällseliga bördorna skulle i samma mån dragas av män och kvinnor, men de samhällseliga rättigheterna komma blott den ena av parterna till del. Det vore ingen överdrift att säga, att den uppfattningen skulle göra kvinnorna upprörda, inte för den börda den lade på dem utan för den ringaktning av dem som den innebar. Varje individs plikt är att vara en fullständig människa, men att bli detta är icke möjligt med de beskurna utvecklingsmöjligheter som utestängandet från medborgareskapet innebär. Som bärare och uppfostrare av det kommande släktet vore det alldeles särskilt av vikt att kvinnorna icke tvingades till stillastående, den nya generationen beror av dem. Hållas de utanför stat och samhälle äro de en död vikt att släpa med, innanför skulle de hjälpa att dra lasset.

Applåderna efter samtliga anföranden voro intensiva. Till sist upplästes nedanstående förslag till resolution, som enhälligt antogs:

Det politiska medbestämmandet betyder för kvinnorna en rätt och en plikt. Vi fordra rätten för att själva kunna bevaka våra och våra barns intressen. Vi fordra plikten för att under medborgerligt ansvar kunna tjäna vårt land.

Vi begära att regering och riksdag i år

besluta att tillerkänna svenska kvinnor fullt politiskt medborgarskap på samma villkor som äro gällande för svenska män.

En ståtlig manifestation av de svenska kvinnornas samfällda och eniga rösträttskrav utgjorde de instämmanden i resolutionen, som telegrafiskt inkommit från 160 rösträttsföreningar i landsorten och som upplästes av dr Karolina Widerström. Ortnamn efter ortnamn, från de större och kända till de mindre och undangömda platserna, högst uppe från nordligaste Norrland och längst sydligast från Skånes städer och samhällen, kommo de i bokstavsordning på långa listor, torrt geografiskt och ändock suggestivt medryckande genom angivandet av de mångas vilja och önsningar, som genom dessa namn representerades. Härtill sällade sig därefter uppläsningen av en mängd sympatitelegram, från Männens förbund för K. P. R. och dess lokalavdelningar i Kristianstad och Malmö, från Ellen Key, från en rad av kvinnoföreningar och enskilda kvinnor i Danmark och Norge. Av särskild betydelse tedde sig ett från Liberala samlingspartiets förtroenderåd, beklagande att en viktig sammankomst, hindrade detsamma att närvara vid mötet.

”Sverige”, sjungen av fröken Gerda Frisell, var den stämningsfulla avslutningen på detta möte — som kanske får sin särskilda historiska betydelse.

E. K—n.

Moderata kvinnors rösträttsförening.

I långa år ha de svenska kvinnorna, sammanslutna i en till medlemsantal och krafter ständigt växande organisation, arbetat på erhållande av politiskt medborgarskap. Utanför partilinjerna, med målet: rösträtt på samma villkor som för männen, ha de olika partiernas kvinnorsamlats inom organisationen i samma intresse och samma strävan. Men tiden har gått och alltjämt har det eftersträfvade målet dragit sig undan.

På det yttersta i dessa dagar har emellertid förhållanden uppstått, som peka på att frågans lösning ej kan vara så avlägsen — kanske till och med helt nära. Och samtidigt härmed ha vi fått en ny rösträttssammanslutning, de moderata kvinnornas. Föreningen bildades i Stockholm tisdagen den 15 maj på Kvinnoklubbens lokal vid ett sammanträde under fru L. Dyrssens ordförandeskap. Till ledamöter i den nya föreningens styrelse valdes fru L. Dyrssen, fru Gertrud Törnell, d:r Alexandra Skoglund, fröken Stina Quint, fru Lilly Hellström, fröken Anna Lagerberg, fru Anna Forsell, fröken Torborg Bäckström, fröken Inger Sundelius; till styrelsesuppleanter fröken Hilda Hult, fröken Anna Sjöstedt och fru R. Schürer von Waldheim; till revisorer fröken Ida Blomstedt och fru Anna

Fries; samt till revisorssuppleanter fröken Ingrid Jæger och fröken Ingrid Sundström.

Föreningens syfte är en modifikation av det av L. K. P. R. sedan länge framförda rösträttskravet; man tänker sig ett åldersstreck, högre än det för männen fastställda men automatiskt fallande med ett år för varje valperiod, tills den för männen stadgade åldersgränsen uppnåtts. Härmed skulle ett hastigt framsläppande till valen av en helt ny stor väljarkår, vilket man på detta håll anser mindre lyckligt, undvikas.

Fru Lilly Hellström, som höll det för frågan orienterande föredraget, framhöll denna och övriga synpunkter, som gjort att högerns kvinnor funnit tiden vara inne för att bilda en egen sammanslutning med från den gamla rösträttsföreningen avvikande program. Förslag till stadgar framlades och antogs, och Moderata kvinnors rösträttsförening hade konstituerat sig.

Torsdagen den 24 maj hade föreningen sitt första offentliga möte i K. F. U. K:s stora sal, då d:r Alexandra Skoglund redogjorde för den kvinnliga rösträttsfrågans allmänna läge och d:r Lydia Wahlström talade över ämnet Statslivet och kvinnan.

Anna Maria Lenngren som diktare och personlighet.

En ståtlig minnesvård får Anna Maria Lenngren i den hundra år efter hennes död utkomna andra upplagan av Karl Warburgs monografi och i den planerade utgivningen av hennes verk i Svenska vitterhetssamfundets

upplaga. Lätläst trots sin utförlighet, varmt sympatisk för sitt föremål på samma gång som enkelt saklig i uttrycken av denna sympati är Warburgs bok om Anna Maria Lenngren just den bok vi alla behöva för att historiskt

lära känna henne sådan hon själv var. Med allt skäl har författaren någorlunda utförligt omtalat äldre litteraturkritikers och litteraturhistorikers bedömning av den skalkaktigt visa skaldinnan. Att se sammanfört hur hennes diktning avspeglade sig i en Atterboms, en Ljunggrens m. fl:s uppfattning är icke blott i allmänhet lärorikt och roande. Det ger också det allra bästa bidrag till att rätt förstå hennes egen psykologiska position i de mycket omdebatterade "råden till min k. dotter". Det är i slutet, som Warburg gör denna sammanfattning av litteraturhistorikernas kommentarer. Läsaren slutar boken med en genom kontrasten med all deras komiska fördomsfullhet desto livligare känd tacksamhet mot den forskare, som fejat undan den psykologiska dogmatiken och äntligen låtit det snart sagt rituella förfarandet i bedömandet av Anna Maria Lenngrens mästerverk efterföljas av ett verkligen litterärt och litteraturhistoriskt.

Till möjligast klara belysning av föremålet, Anna Maria Lenngren, omtalas även apokryfiska anekdoter men reducerade till sitt rätta värde, liksom den bedrägliga inskriftstavlan i Uppsala, Gropgränd 3, och dess uppgift om platsen för Anna Marias födelse. Samma tavlas tidsuppgift befinnes riktigare. Tvärtemot tre officiella uppgifter om 1755 som födelseår var det dock i juni 1754, som Trefaldighetsförsamlingens dopbok upptog Anna Maria Malmstedts namn. Lokaliseringen av Malmstedtska hemmet vid denna tid har lyckats endast tack vare befintliga uppgifter om dess grannar. Den nu icke till utseendet särdeles "historiskt" verkande Skolgatan

i Uppsala hette den tiden Ladugatan, och vid denna den dåtida stadens yttersta gräns till landsbygden låg den tomt och växte "den hulda ålderstigna linden", vilkas förödelse Anna Maria Lenngren begrät i dikten Saknaden.

Ett egendomligt stycke kulturhistoria utgör den akademiska religionsföljelsen mot Anna Marias far, Magnus Brynolf Malmstedt, enligt originalhandlingar i själva verket ingalunda "den eftergivna och stillsamma vetenskapsman och familjefader", som Atterbom skildrat, utan "en kraftig, käck personlighet, en sekterist och bråkmakare". När Anna Maria är nyfödd, hösten 1754, är familjens ekonomi på den punkt, att det föranstaltas insamling bland trossyskonen för nya gångkläder åt familjefadern! Ett år senare återfår denne sin sedan ett par år honom frändömda "venia docendi" och därmed utkomstmöjligheter. Son av en soldat och en byskollärarynna — Anna Marias farmor och förebilden för det vackra diktporträttet "Gumman" — förenar han ett i viss mån krigiskt sinnelag med den typiska "läskarläns" yrke. Hos hans dotter Anna Maria är krigiskheten uteslutande intellektuell. Hennes fiende är dårskapen i alla former, hennes vapen åtlöjets. Hon kan ej som en del andra satiriker om sin alstring säga "Facit indignatio versus". Ingenstädes en darrning av indignation.

Runda kinder, mod och mærg,
trevligt hull och livlig færg,
luft och frihet, berg och backar,
frisk aptit och nötta klackar,
ingen skynt av konstens tvång,
lust och lekar, fröjd och språng.

Så beskrev fru Lenngren sedan själv barndomstiden. I hemmet blev det senare si och så, men av barndomshemmet har hon haft övervägande ljusa minnen. Sällan får hon i sina dikter ett så varmt tonfall, som då hon talar om "den ljuva tiden", då "oskulden och friden tätt följde mina spår", om "barndomsårens blomsterked", och iden idylliska "glada festen" tyckes det allra innerligast idylliska draget i tavlan vara det, att "lilla Göran läste Fader vår" — som väl Anna Maria och hennes syskon fått göra vid de tarvliga måltiderna i föräldrahemmet.

Gynnad av samma mot kvinnobildning blida stämning, som ett årtionde före Anna Marias födelse uttryckts i professor Ekermans nekande svar på frågan "om kvinnokönet borde avstängas från litteraturens odlade", blev hon av sin far invigd i Roms språk och lärde känna dess litteratur. Själv kan hon, som Warburg framhåller, omöjligt avskudda sig egenskapen av "en lärd i stubb". Gagnet av denna klassiska bildning uttryckes för övrigt näppeligen i den äldrelitteraturhistoriens välkända anekdot om att Anna Maria hjälpte sin far att rätta studenternas latinska skrivningar. Icke heller — där om kan man knappt tvivla — var den poetiska översättningen från Ovidius: Didos brev till Aeneas, den förnämsta frukt den satte i hennes författarskap. Mesta värdet för Anna Maria Lenngren ägde den klassiska bildning hon fick tivalsutan däri, att den gav henne en god formell skolning och — framför allt — gav henne en hel del objektivt vetande, teoretiskt stoff. Med allt skäl

kunde den vittra mamsell Malmstedt skriva om sig själv — då hon 1778 presenterade sig för utgivarinnan av Göteborgs *Hvad nytt?* — »Mina ögon äro av den sorten, som man ser väl med". Men en säkert värdefull indirekt hjälp för bruket av denna naturgåva ägde hon däri, att hon med sitt intellekt även sett något annat än sin omedelbara omgivning. Alldeles oberoende av frågan om graden av allvar eller ironi i orden till "Betti" om "en lärd i stubb" m. m. blir Anna Maria Lenngren ofrivilligt ett vittnesbörd om gagnet av studier för en begåvad kvinna. "Den skarpögda och obarmhärtiga kvinnopsykologen och oöverträffliga skildraren av de vardagliga realiteterna och vardagsmänniskorna" — som Böök kallar henne — säger visserligen om sig själv i den "Dröm", där hon jämför sig och fru Nordenflycht, att "hon — är nästan aldrig borta" — från det område, där hon rör sig som kvinna och husmor, till synes oberoende av den bokliga bildning hon fått. Nej, icke som fullmogen författarinna. Men hon har varit "borta" från kvinnosysslornas och kvinnofångans, från det andfädda hushållsträländets, det gnatande smågrälets och det sömnigt vegeoterande dåsandets lika väl som från den tomma sällskapsflärdens värld — varit "borta" i den latinska och franska litteraturen och i målmedvetet drivna litterära strävanden.

Sök ej att mannabragder hinna
och känn din värdighet, min vän,
i äran av att vara kvinna

säger fru Lenngren som 44-årig matrona till Betti i Råd till min k. dotter. Men hade dessa "råd" följts vid hennes

uppfostran och i hennes ungdom, hade hon aldrig blivit den hon blev.

Abstrakta och retoriska tillfällighetsdikter i samtidens vanliga stil äro Anna Marias första litterära lärospån. Vid tjugo års ålder är "den vittra demoiselle Malmstedt" i hemorten tillräckligt känd för sin skaldetalang för att i Uppsala Stads Wecko-Tidning hyllas på vers av två olika vitterlekare. Den enes uppmaning: "Gå vår svenska Sapphos stråt!" är mindre lämpad till föremåler än den andres spådom: "Med snillets kvicka eld du skall till äran gå". Vid denna tid är hon även i Göteborg och för den publik, som läste *Hvad Nytt?* "ett känt vittert fruntimmer i Uppsala". Redan år 1774 (i december) offentliggjordes i *Hvad nytt?* den första dikt, där hon funnit sin genre och där hennes egenart framträder, en satirisk figurmålning, fullrundad och färgrik. Den livligt dramatiska dikten med dess bjärta bild av en ung dam vid sin morgontoalet har intet gemensamt med det officiella, resonerande och opersonliga — till innehållet allmänt gods — som präglad och fortfor att prägla hennes allvarligare kväden, de, vilka gjort henne känd för att vara "vitter". Här möter man "fru Lenngren". Detsamma gäller i konstnärligt avseende i än högre grads satiren *Tekonseljen*. Käckt, ungdomsfriskt, obarmhärtigt men med strålände gott humör och överlägsen skildringsgåva framför författarinnan till läsarens förlustelse och de avkonterfejades förödmjukelse de husliga kvinnorna i sin prydno: den pösande viktiga självbelåtenheten, okunnighetens tjockhuvade fördom, av-

undsjukan och för övrigt i det hela den otyglade simpelhet i språket — helst om det gällde pigorna — och det hejdlösa kacklande, som utlöstes av tekoppen. Den 1775 i *Hvad nytt?* och den 1777 särskilt utgivna versionen av *Tekonseljen* avvika rätt mycket och på ett intressant sätt från varandra, och det är med tacksamhet man erfar, att båda dessa versioner komma att fullständigt ingå i Svenska vitterhetssamfundets upplaga, den äldre, mera drastiska och omedelbara, bredvid den nyare "mera vårdade och eleganta refererande skildringen". De strofer, som monografien anför ur den äldre tryckta versionen — till vilken det finnes en variant, utgörande antingen urformen eller en mellanform — väcka väl de flesta läsares längtan efter den bekväma tillgång till båda parallelltexterna, som den nya kritiska upplagan kommer att erbjuda.

Inför den groteska löjligheten hos bilderna i den "kvinno spegel", som Anna Maria Malmstedt håller fram, och inför säkerheten hos den förände handen måste man känna medömkan för den torra blekheten och bristen på originalitet, ja på estetiskt förnimbar indignation i Hedvig Charlotta Nordenflychts *Fruntimrets försvar* emot J. J. Rousseau. Till tendensen är Anna Marias dikt fullt så starkt ett inlägg till förmån för intellektuella kvinnor som någonsin fru Nordenflychts — ett förhållande, varåt monografiens författare även gett tillbörlig relief.

För kändedomen om Anna Maria Malmstedt själv är företalet till en av hennes dramatiska översättningar

från franskan, den hertiginnan av Södermanland tillägnade Lucile, av större betydelse än denna och andra översättningar för teatern från Marmontel och Favart. Till hertiginnan av Södermanland kommer hon direkt fram med sin önskan att trotsa "den gräns, man egenvilligt satt för mitt köns snille" och med påpekningen, att "både äldre och senare tider hava lämnat oss mångfaldiga exempel av fruntimmer, hos vilka man saknat varken snille eller styrka för lärdom och vitterhet." I hyllningsverserna till hertiginnan och ännu mer i de till drottningen riktade, som föregingo översättningen av Zemire och Azor, är Anna Maria idel undersåtlig vördnad. Så till ytterlighet konventionsbundna till både språk och tankegång, som dylika, till kungliga högheter riktade företal i allmänhet voro, är det tydligt, att sådana yttranden i ett företal, som icke direkt följde av själva positionen: en ödmjuk författare inför en kunglig höghet, vittna om ämnets synnerliga vikt för författaren. "Om man", säger Anna Maria om sitt arbete, översättningen av Lucile, "skulle av dess egenskap vilja hämta något argument emot mitt köns skicklighet att arbeta i sådana ämnen, kan jag även så litet häruti säga till mitt eget försvar, som gilla en så obillig slutsats på hela könets bekostnad."

Mellanstadier mellan den här (år 1776) hävdade ståndpunkten och det skaldebrev till ungdomsvännen Schmiterlöv, där Anna Maria 1779, kort före sitt giftermål, "går till sin natur och könets gräns tillbaka" och "från Pinden avsked tar", gör man bekantskap med

i skaldebrevet av 5 maj 1777 och i brevet till fru Rosén 1778. Det senare är verkligen, som Anna Marias skildrare säger, "något pretiöst" skrivet, att icke säga kokett, och visar redan en omisskännlig strävan att gå "till könets gräns tillbaka".

Anna Maria Lenngren har likväl under den tidigare perioden av sitt äktenskap icke varit fullt så — enligt deras mening visserligen berömligt — överksam i litterärt avseende, som Franzén, Atterbom och Ljunggren antagit, det uppvisar Warburg. Men officiellt upphörde hon med sitt skaldskap. Hon uppträdde icke mera offentligt.

Med hjälp av Snoilskys fantasi och Warburgs omsorgsfulla forskning kunna även sena tiders barn bli hemmastadda i det Lenngrenska hemmet, Beridarbansgatan 21, med tebordets plats och möblernas klädsel, liksom med vänskretsen och den andliga miljön. Den officiella festdiktglans, det något för mycket av idyll, som Snoilskys vackra dikt har, gör en blott till desto tackammare avnämare för de av fantasien icke omarbetade men fantasien eggande fakta, som monografien ger angående fru Lenngrens hem och den krets där samlades.

Med klar översiktlig saklighet och fin takt framställer monografien fru Lenngrens diktning så, att det väsentliga kommer i dagen och särskilt glansperioden verkligen ter sig i glans. Mot Fredrik Bööks bestämda vindicerande åt fru Lenngren av författarskapet till en del prosasatirer i Stockholmsposten på 1780-talet har monografiens författare reserverat sig. I hans framhållande av

vanskligheten att i samtliga fall utslutande på inre grunder komma till full visshet — en visshet, som skulle rättfärdiga dessa styckens upptagande i Lenngren-upplagan — måste man instämma. I fråga om Journal hållen av en köpmansfru tyckes sannolikheten för fru Lenngrens författarskap vara av mycket hög dignitet. De till jämförelse anförda artiklarna Till Stockholms pigor och dess följdartikel bidraga snarare att stärka än att förvilla övertygelsen, att det är fru Lenngren, som fört "köpmansfruns" penna. Även de skulle väl kunna vara av fru Lenngren. Men de äro resonerande och derassatir är av mera allmän art. Journal hållen av en köpmansfru har däremot i påfallande grad den konkreta åskådlighet och visar den överlägsna förmåga att skapa levande typer, som är Anna Maria Lenngrens.

I monografiens framställning av människan och verket har den vetenskapliga forskningen haft ett stöd och icke ett hinder av den klarsynta, diskreta sympati för forskningsobjektet, som dess författare tydligen besitter. Om vetenskapligheten, inklusive den konstnärliga värderingen, ger rätta proportioner, är det sympatien, som ger den rätta dagern åt bilden. Det gäller om hela bilden, totalintrycket, även om någon enstaka detalj, t. ex. fru Lenngrens hållning i och mening med den Dröm, där hon låter fru Nordenflycht uppräda, kanske blivit en nyans för ljust hållen.

Psykologiskt blir alltid en jämförelse mellan fru Nordenflycht och fru Lenngren av stort intresse. De äro kontraster, som belysa varandra. Den litterärt under-

lägsna av de båda är som människa om icke just den överlägsna, åtminstone den mera moderna. Fru Lenngren företräder — som Warburg anmärker — sin tids Voltaire-riktning, icke dess Rousseau-stämning, vilket däremot fru Nordenflycht gör. Men av dessa båda är det voltairianen, förståndsmänniskan, som är borgerlig, och rousseauanen, känslomänniskan, som är aristokrat. Fru Lenngren ägde jämte förståndsskärpa och kvickhet den i trånga husliga förhållanden uppvuxna borgarkvinnans folkliga illusionslöshet. Fru Nordenflycht hade för sin känslas värn och förfining hjälpen — och stängslet — av en aristokratisk omgivning. Fru Lenngren är den kloka, skarpögda realisten, som utan inre kamp sluter fred med världen — med villkor att fritt få roa sig på dess bekostnad — och lugnt sluter sig inom sina fyra väggar, nöjd med "äran av att vara kvinna", nöjd att vara drottning i sin närmaste omgivning, medan hon ser världens glans och ära med lika nykter illusionsfrihet som nöjena på vauxhall'n.

Upprörande orättvis och löjligt fördomsfull, som romantikernas värdering av fru Lenngren var — i själva intrycket av en läggning, som gick stick i stäv mot deras uppfattning av "kvinnlighet", misstogo de sig icke. Löjligt är blott, att de själva i det intellektuella bedömandet av fru Lenngrens alstring visa en så pryd och trånghuvad kälkborgerlighet, att de överträffa den platta vardagsprosans av dem föraktade målsmän. Emedan det gäller en kvinnlig författare, äro de dubbelt ur stånd att uppskatta den för deras personliga sympatier

främmande väsensarten av hennes skaldskap. Atterbom resonerar (1823) över det område, där fru Lenngren rör sig, kvickhetens. Han lagstiftar för denna, mot vilken han "i och för sig själv" ej har något att invända och dekreterar myndigt, att det för det kvinnliga könet är omöjligt att producera något i stor mening kvickt o. s. v. I Siare och skalder blev sedan Atterbom mindre docerande och frikostigare på beröm över fru Lenngren.

En poetisk natur i romantikens mening var fru Lenngren icke, men den, som icke mäter hennes person med denna måttstock, måste uppskatta hennes sundhet och jämvikt, även om den sammanhänger med begränsning. Hon måste ha varit en människa med mycken naturlig godhet. Till den övertygelsen kommer man icke blott genom hennes vänners direkta vittnesbörd. Det röjer sig i de äkta idylliska dragen i hennes diktning och det visar sig, knappast mindre tydligt, på negativt sätt i den fullständiga frånvaron av bitterhet och skärpa, som utmärker hennes satir. Hennes skärpa är blickens och förståndets endast. En människa och framför allt en kvinna — för så vitt hon som sådan var mera stängd inom en trång krets av omständigheter — med fru Lenngrens iakttagelseförmåga och med samma objekt för denna skulle ha blivit elak, om hon ej varit mera godsinnad än de flesta. Förmågan att se det fula och dåraktiga såsom löjligt, sinnet för det komiska, är ju i och för sig ett skydd mot bitterhet, och hos en produktiv natur som fru Lenngren verkar nöjet vid de egna skapelserna ytterligare förmildrande i samma riktning. Icke desto mindre är det

anmärkningsvärt, att personlig skärpa så helt saknas i fru Lenngrens satir.

Produktiv kvickhet förmedlade föreningen av personlig godmodighet och träffsäker kritik. Ett svalt temperament förmedlade föreningen av personlig "ärbarhet" och — i en del av hennes produktion — frivolt litterärt självsvald.

Naturligtvis har monografiens författare rätt, då han uppfattar fru Lenngrens översättningar och imitationer av Parny närmast som "vittra studier i en gren av tidens modediktning". Men för övrigt står ju den operonliga passivitet, som kälkborgarmoralen brukat kalla för kvinnlig "ärbarhet", psykologiskt ingalunda i det slags motsatsförhållande till "sensualism", som samma moral brukat antaga. Brist på fantasi och därmed på idealskapande kraft, oförmåga av andlig lidelse lämna av erotiken intet annat kvar än dess mest materiella element. I gengäld kan bristen på fantasi, idealiseringsdrift och lidelse efter omständigheterna innebära ett skydd för "ärbarheten".

Den svärmiska, lidelsefulla Hedvig Charlotta Nordenflychts skulle inte kunnat skriva de "vågade" saker, som Anna Maria Lenngren tillät sig, ty för den förra var erotiken icke lek utan allvar, icke jord utan eld. Å andra sidan är det omöjligt att tänka sig Anna Maria Lenngren kasta sig i sjön av olycklig kärlek.

Om man tillåter sig att skatta åt det populära favoritnöjet att indela människor (med avseende på kvinnor firas verkliga orgier i detta favoritnöje) i ett par enkla grupper och sedan friskt sortera dit vem man får tag i, så bör det ske med ut-

trycklig reservation med avseende på förenklingen. Endast med en dylik reservation kan man ha rätt att säga, att fru Nordenflycht och fru Lenngren som personligheter representera två stående typer, som ännu i dag existera. Kvinnan av fru Lenngrens typ finner sig — även om hon till en tid kämpar för sin intellektualitet — jämförelsevis väl till rätta i "the man-made world". Hon accepterar männens lagstiftning för hennes kön — med förbehåll av vissa lättnader för henne själv — och mot-tager från dem en dubbel hyllnings-tribut: för hennes anspråklöshet å sitt köns vägnar och för hennes eget värde, över den sålunda fastslagna nivån för detta kön. Kvinnan av fru Nordenflychts typ har det svårare ställt. Hon är idel allvar, och hon förlöjligas, medan den andra ständigt har skrattarna på sin sida. Hon har en dubbel kamp att bestå: för sitt kön och för sig själv, och hennes personliga konflikt med den manliga åskådningen gäller något ännu ömtåligare och mera brännande än intellektuella rättigheter ensamt. Hur överlägsen och harmonisk förefaller icke fru Lenngrens kyla bredvid fru Nordenflychts eld. Den mest djupgående olikheten gent emot männen mellan de två typerna är den erotiska.

Den kvinna, som taktfullt rättar sig efter mannens vana att tänka sig kvinnan som objekt, icke som subjekt för

erotik, den kvinna, som obetingat respektar mannens erotiska lagstiftning både i dess moraliska "regler", strängast för kvinnan, och i dess omoraliska "undantag", förnämligast för mannen, hon anses kuriöst nog vanligen både av sig själv och andra som den äkta kvinnliga i motsats mot den kvinna, som vågar ge rätt åt sin egen känsla och dess krav. Enligt detta betraktelsesätt och denna terminologi var fru Lenngren "kvinnlig", fru Nordenflycht icke.

HILMA BORELIUS.

Insända böcker.

Albert Bonnier: **Sånger i krig** av *Anders Österling*. — *Anna Maria Lenngren* av *Karl Warburg*. Andra omarbetade upplagan utgiven till hundraårsdagen av hennes död. — **Rosor från Frankrike**. Lyriska och episka dikter av *Anna Ekelöf*. — **Jean-Christophe** av Romain Rolland. VII. Under samma tak. Översättning av *Louise Åkerman*. — **Minnen av och om Emil Key**. III. Utgivna och utfyllda av *Ellen Key*. — **Nya himlar och en ny jord**. Tal, tidningsuppsatser och teori av *Ludvig Nordström*. — **Studentexamen**. Kritik och reformförslag av *Hilding Celander*. — **Paul Jürgens påsknatt** av *Synnöve Carlbon*. — **Försök med växtbastarder**. Två avhandlingar 1865—1869 av *Georg Mendel*. Översättning och inledning av Robert Larsson.

Wahlström & Widstrand: **Skolträdgården** Handledning vid undervisning i trädgårdsskötsel m. m. vid seminarier, folkhögskolor och andra undervisningsanstalter av *Gustaf Lind*.

Hugo Geber: **Vetenskapen och livet**. Magasin för vetenskaperna och deras tillämpningar i det moderna livet. Årg II. Nr I.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnorörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.

Redaktör: **Ellen Kleman**.

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 3:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm**. **Icke-förbundsmedlemmar** prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{1}$ år kr. 5:—; $\frac{1}{2}$ år kr. 2:75. — Lösnummer 35 öre. **Redaktion och expedition: 48 Klarabergsgatan II, Stockholm. Redaktionstid: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3. Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: kl. 11—4 varje söckendag. Allm. T. 48 16, Riks 27 62.**

Tidskriften HERTHA'S annonspriser: netto.

Ruta om $\frac{1}{8}$ sida: 65 × 50 mm.	Ruta om $\frac{1}{4}$ sida: 65 × 101 el. 131 × 50 mm.	Ruta om $\frac{1}{2}$ sida: 131 × 101 el. 65 × 204 mm.	Hel sida: 131 × 204 mm.
1 gång .. Kr. 4:50	1 gång .. Kr. 8:—	1 gång .. Kr. 15:—	1 gång .. Kr. 28:—
5 gånger .. „ 20:25	5 gånger .. „ 36:—	5 gånger .. „ 69:—	5 gånger .. „ 127:—
10 „ .. „ 39:15	10 „ .. „ 70:—	10 „ .. „ 135:—	10 „ .. „ 245:—
20 „ .. „ 76:50	20 „ .. „ 136:—	20 „ .. „ 260:—	20 „ .. „ 475:—

COLLAN=OLJAN,

världens förnämsta läderpre-servativ, gör skodonen *absolut vattentäta* och *minst dubbelt varaktiga*. Finnes överallt å kr. 0:90 och 1:50 pr flaska.

**A.-B. COLLAN=OLJE-FABRIKEN
T. OLSEN, Stockholm.**

Ledig annonsplats!

Ledig annonsplats!

Anna Bengtsons Kappaffär

STORTORGET 12, HÄLSINGBORG. — RIKS TEL. 12 45.

REKOMMENDERAS

Kostym- och Kapptyger. Stort urval. Beställningar emottages

Innehåll:

Selma Lagerlöfs ord till rösträttsmötet i Stockholm den 13 maj 1917.

Kvinnlig högre yrkesskola. Av *Maria Aspman*.

Rösträttsmötet i Stockholm den 13 maj.

Moderata kvinnors rösträttsförening.

Anna Maria Lenngren som diktare och personlighet. Av *Hilma Borelius*.

Alla för krigssjukvården intresserade
bör läsa

AMATÖRSJUKVÅRD

Erhålles å Svensk Sjukskötersketidnings expedition tisdagar, torsdagar och lördagar kl. 1—3 e. m., eller pr post mot insändande åv 1 kr. Adress: **Barnhusgatan 6 n. b., STOCKHOLM C.**

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS SJUKKASSA

för bildade självförsörjande kvinnor.

Expeditionen: *Klarabergsgatan 48 II.*

OBS.! Öppen endast tisdagar och fredagar kl. $\frac{1}{2}$ 11— $\frac{1}{2}$ 1. OBS.!

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDETS PLATSFÖRMEDLING.

Å platsförmedlingen finnas anmälda lärarinnor, lektionsgivare, in- och utländska, kontorister, värdinnor samt hushållsbiträden av olika slag.

Rikst. 27 62 **Platsförmedlingen är öppen kl. 12—4.** A. T. 48 16